

CRÍTQUES A LOCKE

Crítica a la crítica de l'innatisme: segons Locke, només la nostra experiència, individual i subjectiva, ens possibilita la formació d'idees. Això significa que no existeixen les idees innates: quan naixem, la nostra ment és com una *tabula rasa*, un paper en blanc, una pissarra buida, on no hi ha imprès res, ni cap principi ni cap idea anterior a la nostre experiència. Si tinguéssim idees innates, les tindria tothom, serien universals, i no és així. Per tant, la nostra comprensió del món es construeix només a partir de l'experiència.

La posició de Locke sobre aquesta qüestió va ser bastant criticada pels cercles racionalistes i, en especial, per Leibniz, el qual va dedicar un llibre sencer (*Nous assaig sobre l'enteniment humà*) a discutir les teories de *l'Assaig sobre l'enteniment humà* de Locke. Segons Leibniz, sí que existeixen en l'enteniment uns principis innats i universals i, com a tals no poden provenir de l'experiència: a diferència dels animals, els homes tenen la capacitat reflexiva, la qual ens fa entendre i interpretar les dades que ens proporciona. Si no hi hagués res en el nostre enteniment abans de néixer, el coneixement no seria possible perquè no podríem entendre el que l'experiència ens mostra, per tant, hi ha una sèrie de facultats, aptituds, disposicions i habilitats que el nostre intel·lecte posseeix de forma inherent, de forma innata.

Crítica a la teoria de la identitat: Seguint la lògica empirista Locke sembla que hauria d'haver arribat a la conclusió que el jo, tal i com passa amb la substància, és quelcom desconegut del qual en "suposem" l'existència, però no va ser així. En la seva teoria del coneixement, havia definit la substància com una idea complexa que imaginem o suposem en tant que suport d'altres qualitats o idees simples (quan percebem una rosa, per exemple, el que copsem és la seva textura, el seu color, la seva olor, potser fins i tot el seu gust... però mai percebem la substància "rosa"); com que en la formació d'idees complexes l'enteniment és actiu, aquestes no tenen perquè tenir una referència exacta amb la nostra experiència i per tant, no les podem considerar un vertader coneixement. Pel que fa a la teoria de la identitat Locke ens diu que el jo és la consciència i en tenim un coneixement evident, intuïtiu, ja que és impossible que ningú percebi sense que percebi que percep. Locke també dirà que la identitat personal, també depèn de l'experiència perquè no podem pensar el jo sense les nostres experiències.

El problema d'aquesta teoria és que sembla que Locke decideix donar un tracte diferent a la identitat personal i postular l'existència de la consciència sense seguir les mateixes normes fixades en el seu discurs anterior. Si la substància no és més que el suposat suport d'idees simples com el color, el tacte, l'olor etc. per què no entén la identitat també com una compilació, un suposat suport d'estats mentals (penso, dubto, imagino etc.)? Sembla que Locke decideix que no és necessari demostrar que no tenim un coneixement empíric del jo, postula la seva existència amb un raonament que recorda a la teoria cartesiana del cogito (penso, doncs existeixo) i s'allunya bastant de la lògica empirista que havia caracteritzat el seu discurs fins al moment.

Crítica a la jerarquia dels tipus de coneixement: Al llibre IV de l'*Assaig* Locke parla de les maneres mitjançant les quals sabem que les coses existeixen, és a dir, de les classes de coneixement i n'estableix tres: el coneixement per intuïció (com coneixem la nostra existència), el coneixement per demostració (així coneixem l'existència de Déu i la de les veritats matemàtiques) i el coneixement sensible (un coneixement probable pel qual tenim notícia del món exterior). Segons Locke no tenim constància dels objectes sensibles en sí mateixos, sinó de les idees que aquests ens generen, per aquesta raó el coneixement sensible no ofereix el mateix grau de certesa que els anteriors. La qüestió és que aquesta afirmació no acaba d'encaixar amb la seva lògica empirista: si, en un principi, és l'experiència la que possibilita i legitima el nostre coneixement, per què després diu que el coneixement sensible és menys fiable que altres tipus de coneixement no basats amb l'experiència? Aquí ens trobem amb una exposició que no acaba d'encaixar amb les regles establertes anteriorment pel propi filòsof.

També en la mateixa línia Locke ens dirà que a través del coneixement demostratiu podem demostrar l'existència de Déu: la nostra existència (que coneixem per intuïció) suposa l'existència d'un altre ésser, creador del jo i les pròpies facultats; del no ésser no en pot sortir res, per tant, aquest ésser creador ha de ser etern, Déu. Fa servir l'argument cosmològic per demostrar l'existència de Déu en tant que causa del jo i dóna a aquest tipus de coneixement un grau de certesa elevat però diu que no podem estar segurs de l'existència del món en tant que causa de les nostres sensacions (perquè no podem conèixer el món en sí mateix, sinó les idees que genera el nostra enteniment). Com s'entén que el coneixement de l'existència de Déu en tant que causa del jo sigui superior al coneixement del món en tant que causa de les sensacions? Fa servir l'argument de la causalitat per demostrar ambdues realitats (Déu i el Món) però un és un coneixement cert i l'altre no tant. Aquí, de nou, sembla que Locke es contradigui.

Crítica al liberalisme: Locke és considerat un dels pares del liberalisme per la seva defensa dels drets individuals i de la propietat privada. Val a dir, que en el seu temps les seves idees polítiques van ser considerades força revolucionàries i progressistes: va criticar a tort i a dret els abusos dels règims absolutistes decantant-se a favor d'una societat política regida per la llei de la majoria. Gran part de les idees de Locke es van realitzar amb el triomf de la Revolució gloriosa el 1688 amb la qual es va aconseguir restringir fortament l'autoritat del monarca i donant més poders i autonomia al parlament anglès. 150 anys més tard, Karl Marx, en un context social i econòmic bastant distant on la gran propietat i el proletariat obrer (explotat i empobrit pels abusos dels grans propietaris capitalistes) s'oposarà al liberalisme i a les idees que van defensar els primers pensadors liberals com Locke. Marx el critica perquè situa a la propietat privada en un dels llocs més alts de les necessitats socials (quan aquesta hauria de ser abolida perquè és la base de l'opressió de l'home). El liberalisme, per ell, és la doctrina on els interessos col·lectius queden limitats per les finalitats particulars i Locke és el teoritzador d'aquest individualisme burgès.